

3. Bebyk, Valerij, 2016. INFO–GLOBALIZATION: INFO–POWER, INFO–DEMOCRACY, INFO–COMMUNICATION. Social and Human Sciences. Polish–Ukrainian scientific journal, 01 (09), P.72–81. – Available at: http://sp-sciences.io.ua/s2304117/bebyk_valerij_2016_info-globalization_info-power_info-democracy_info-communication_social_and_human_sciences_polish-ukrainian_scientific_journal_01_09_pp_72-81

4. Bebyk, Valerij, 2016. Informacijne suspil'stvo Ukrainy [Video]. – Available at: <https://civilization-ua.io.ua/va1f08bd618f8b46d8c47f68b31029b47>

5. Informacijno–komunikacijna demokracija: monografija. / za nauk. red. S. O. Dovgogo. – S.: Vyd. SVS Panasenko I. M., 2015. – 420 s.

Bebyk V. M., doctor of political sciences, professor, chairman of the board, All–Ukrainian Association of Political Sciences (Ukraine, Kyiv), v.bebyk.cathedra@ukr.net

Mjakushko N. S., director, Poltava Institute of Economics and Law, University «Ukraine» (Ukraine, Poltava), v.bebyk.cathedra@ukr.net

Socio–political aspects of the formation of the information society of Ukraine

Forming of information society needs researches of base categories of global of informatively–communication sphere: information sphere, information power, information communications, principles and functions of information communications, methods of information communications, functions of facilities of mass communications.

Information society actively influences on the political, economic and social sphere of society. Social information can be passed through mass medias, social institutes, informal communications.

Modern information society of Ukraine is characterized by forming of liberal information model. She has the advantages and defects. In the conditions of war of Russia against Ukraine it is needed to carry out defence of information society of Ukraine against an aggressor.

Keywords: *information society, globalization, info–globalistic, information politics, social politics, social communications.*

* * *

УДК 327(4:477)

Близняк О. А.,
аспірантка кафедри міжнародних відносин,
Національний університет «Острозька академія»
(Україна, Острор), krasnostaw@ukr.net

БРЮССЕЛЬСЬКИЙ САМІТ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Аналізується підсумкова декларація Брюссельського саміту. Окреслено коло учасників зустрічі, їх позиції щодо Східного партнерства як особливої виміру Європейської політики сусідства. Простежено важливість консолідації зусиль сторін і просування спільних цінностей, які є запорукою розвитку посилених відносин між ЄС та країнами–партнерами. Визначено, що нинішній саміт продемонстрував зацікавленість ЄС в забезпеченні економічної та політичної стабільності, у зниженні ризиків та сприянні безпеки у регіоні Східного партнерства. Здійснено порівняння окремих аспектів підсумкових декларацій Ризького та Брюссельського самітів. Зроблено висновки щодо перспектив України у контексті рішень Брюссельського саміту. З'ясовано, що Брюссельський саміт Східного партнерства не приніс амбітних рішень для країн–партнерів. Визначено чинники, які впливають на динамічність цієї ініціативи ЄС. Використано системний, порівняльний, діалектичний методи, а також метод аналізу та узагальнення.

Ключові слова: *ЄС, Брюссель, саміт, підсумкова декларація, країни–партнери, Україна.*

Традиційно кожні два роки в рамках ініціативи ЄС – Східне партнерство відбуваються саміти. Під час таких зустрічей на найвищому рівні обговорюють найнагальніші проблеми, визначають перспективи подальшого розвитку відносин ЄС з країнами–партнерами та приймають спільні рішення. Результати роботи саміту закріплюють у офіційному документі – підсумковій декларації.

Для України такого роду документи є особливо важливими, оскільки у них відображаються проблеми і перспективи міждержавних відносин. В контексті євроінтеграційних прагнень українців аналіз рішень ЄС зберігають перманентну актуальність.

За час існування Східного партнерства було схвалено і оприлюднено декларації Празького, Варшавського, Вільнюського, Ризького та Брюссельського самітів. Чотири перших офіційних заключних документи вже неодноразово ставали предметом детального аналізу широкого кола науковців. Серед зацікавлених цією проблематикою зарубіжних вчених можна виділити Т. Стемневського, М. Машкевича, Д. Мільчарка, О. Барбурську, А. Чернову. Значний внесок у вивчення особливостей ЄС та Східного партнерства зокрема, зробили такі вітчизняні науковці В. Манжол, В. Копійка, Т. Сидорук, О. Шаповалова, О. Добржанська, та ін. Власне, підсумкова декларація до саміту у Брюсселі ще не достатньо досліджена українськими фахівцями. З цієї точки зору, актуальність заявленої теми не викликає заперечень.

24 листопада 2017 р. у Брюсселі відбувся черговий саміт Східного партнерства – п'ятий за рахунком саміт у рамках згаданої ініціативи ЄС. У його роботі активну участь брали глави держав та урядів та представники республік Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Молдови та України. Від ЄС були залучені глави держав або урядів, представники держав–членів ЄС, Європейського парламенту, Комітету регіонів, Європейського Економічного і Соціального комітету, Європейського інвестиційного банку, парламентської асамблеї «Євроonest», Європейського банку реконструкції та розвитку тощо. З ініціативи Естонії, яка головує у Раді ЄС, саміт відбувся у Брюсселі не випадково. Як пояснили представники Єврокомісії та особисто комісар із політики сусідства Йоганес Ган, такими діями «ми засвідчуємо, що партнерство із сусідами пострадянського простору – це справа усєї співдружності, а не лише країн, що географічно зацікавлені у розширенні зв'язків на східних кордонах ЄС» [2]. Ще до початку роботи саміту експерти прогнозували, що це буде саміт підбиття підсумків про зроблені кроки, а також натякали на можливе розчарування його результатами. Втім, незважаючи на всі труднощі у підготовчому періоді, результатом спільної роботи представників ЄС та країн–партнерів стало ухвалення підсумкової декларації. Детальний аналіз цього документу є нашим завданням, оскільки це дозволить зробити глибші висновки щодо перспектив України у відносинах з ЄС.

Учасники саміту черговий раз підтвердили відданість стратегічному і амбітному Східному партнерству як особливому виміру Європейської політики сусідства, яке засноване на спільних цінностях, взаємній відповідальності та інтересах, задля зміцнення демократії, дотримання верховенства закону, прав людини та норм міжнародного права [11]. Крім того, сторони наголосили, що консолідація та просування спільних цінностей та принципів є запорукою розвитку посилених відносин між ЄС та країнами–партнерами. Зобов'язання, створені у Східному партнерстві, зміцнюються як ЄС, так і держави–партнери, роблять їх сильнішими разом та більш здатним до протистояння спільним викликам [11].

Важливого значення учасники саміту надали економічній складовій. Зокрема, вони зауважили, що економічний та соціальний розвиток, а також підтримка процесів трансформації є основою спільного прагнення до стабільності та стійкості у регіоні Європейського сусідства. Розробка міцної економічної політики та регуляторних рамок, в тому числі за рахунок використання зусиль ЄС та міжнародних фінансових інституцій, допоможе створити сприятливе середовище для розвитку конкурентоспроможної, зеленої, цифрової та інноваційної економіки, залучення інвестицій, створення робочих місць сприятиме інклюзивному сталому зростанню та посиленню торгівлі з ЄС та між країнами-партнерами, в тому числі – задля заохочення партнерів до повного використання існуючих зон вільної торгівлі [11]. Однак конкретні цифри на позначення мікро- чи макрофінансової допомоги від ЄС для країн-партнерів не афішувалися. Єдиною умовою надання фінансової підтримки мають стати конкретні результати у впровадженні реформ. Для порівняння, у підсумковій декларації Ризького саміту (21 – 22 травня 2015 р.) було визначено обсяг макрофінансової допомоги для України у розмірі 1,8 млрд. євро [7]. Президент України Петро Порошенко на саміті у Брюсселі виголосив заяву для ЗМІ про можливе надання Україні допомоги від ЄС, а прес-служба Міністерства фінансів повідомила, що відомство розпочинає роботу над підготовкою нової можливої програми, розмір якої глава Мінфіну оцінив орієнтовно в 1,6 млрд. євро [3]. Незважаючи на це, у підсумковій декларації такого факту не зустрічаємо. Більше того, при неофіційних зустрічах у кулуарах саміту Україні було пред'явлено нарікання щодо невиконаних умов в частині забезпечення роботи антикорупційних судів та прокуратури. Найголовніші проблеми України, про які йшлося в Брюсселі, – це зволікання з реформами та недостатня боротьба з корупцією. Інша невиконана обіцянка – це скасування мораторію на експорт лісу-кругляка [9]. Саме ці чинники, на думку експертів, стали причиною відмови ЄС надати Україні третій транш фінансової допомоги у розмірі 600 млн. євро. Напередодні Брюссельського саміту Європарламент підтримав новий формат Східного партнерства для країн, які демонструють впевнені кроки у здійсненні реформ. Це, передусім Грузія, Молдова та Україна, і саме для них депутати Європейського парламенту пропонували так зване «Східне партнерство +». В рамках цієї ініціативи для вказаних країн пропонувалося наступне:

- створення трастового цільового фонду;
- можливість приєднання до митного та енергетичного союзів, цифрової спілки або навіть Шенгенської зони;
- скасування тарифів на мобільні роумінгові платежі [1].

Схвалена резолюція Європарламенту не знайшла підтримки та була відхилена на саміті у Брюсселі. На наш погляд, це демонструє позицію ЄС щодо «передових» країн Східного партнерства, що виражається у небажанні надавати їм винагороду за здійснені реформи. В свою чергу, такі дії не сприятимуть мотивації цих країн до подальшого поступу та позбавляють ініціативу ЄС «доданої вартості».

Учасники саміту не залишили поза увагою питання про порушення принципів міжнародного права у багатьох

частинах регіону Східного партнерства, територіальну цілісність, мирне врегулювання існуючих конфліктів. У підсумковій декларації зазначено, що учасники саміту вітають залучення та посилену роль ЄС у вирішенні конфліктів та його зусилля з відновлення довіри в рамках або на підтримку узгоджених форматів переговорів та процесів, у тому числі через безпосередню присутність ЄС у разі потреби у конфліктних регіонах [11]. Проте, на нинішньому саміті лише 6-й пункт був присвячений цим аспектам міждержавних відносин, тоді як у Ризькій декларації питання деескалації наявних конфліктів та безпековий чинник «фігурував» у 3-му, 4-му, 5-му та 22-му пунктах [7]. Важливо зауважити, що це вже третій саміт, який відбувається в умовах гібридної війни та відкритого протистояння РФ з Україною. Мова йде не лише про наслідки активних бойових дій на території Луганської та Донецької областей, а й про те, що об'єднана Європа потроху втрачає інтерес до конфлікту на Донбасі. Підтвердження цьому є те, що напередодні саміту у Брюсселі, 22 листопада 2017 р., у Берліні відбулася конференція під назвою «Україна: забута криза у Європі?». У роботі конференції взяли участь представники міжнародних гуманітарних організацій, які наголосили на тому, що нині у Європі є «подвійне сприйняття України». Воно викликане тим, що наша країна для них є багатообіцяючим напрямом для інвестицій з непоганими перспективами економічного зростання, а з іншого – має місце беззаперечна гуманітарна криза у двох східних областях, яка потребує міжнародної підтримки [10]. На саміті у Брюсселі Україна вимагала від ЄС визнати Росію агресором. Успіху у цьому питанні досягнуто не було, за винятком хіба того, що голова Європейської Ради Дональд Туск в окремій заяві після саміту назвав РФ прямим агресором України. Отже, воєнні дії в Україні та конфлікти у державах Східного партнерства стали предметом кулуарних, а не центральних дискусій саміту. На наш погляд, ЄС, очевидно, втрачає інтерес до заморожених конфліктів на пострадянському просторі, або просто намагається зайвий раз «не дратувати Москву».

Під час Брюссельського саміту (як і під час Ризького) ЄС визнав суверенне право кожної країни-партнера обирати свій рівень амбіцій та цілей. З цього приводу є низка цікавих аспектів. Перш за все, успіхом України слід вважати ратифікацію Угоди про асоціацію з ЄС включно із створенням поглибленої і всеохопної зони вільної торгівлі, яка набула чинності 1 вересня 2017 р. [8]. Вона дісталася українцям дуже дорогою ціною, зважаючи на наслідки не підписання Угоди про асоціацію в листопаді 2013 р. Крім того, з червня 2017 р. стартував безвізовий режим для України. Вже через півроку з початку його дії з країнами ЄС майже 355 тис. громадян України скористалися перевагами спрощеного режиму перетину кордону. За даними Державної прикордонної служби України, найбільше українці перетинали кордон із Польщею (майже 90 тис. осіб) та Румунією (близько 65 тис. осіб). Понад 128 тис. осіб скористалися авіаційним транспортом, 227 тис. подорожували автомобілями і залізницею, і лише незначна кількість громадян прямували через морські пункти пропуску [5]. Вказана вище позитивна динаміка тішить, але не слід забувати, що останньою вимогою для лібералізації візового режиму із Україною була боротьба

із корупцією. Голова представництва ЄС в Україні Хюг Мірангеллі, заявляв, що питання боротьби із корупцією підніматиметься на всіх зустрічах П. Порошенка у Брюсселі [6]. Дипломат, серед іншого зауважив, що в Україні досі не розпочали роботу антикорупційні суди, не забезпечений механізм перевірки електронних декларацій державних службовців в рамках діяльності створеного Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) тощо.

Другим аспектом в контексті євроінтеграційних амбіцій країн Східного партнерства, а особливо України, є перспектива членства в ЄС. З цього приводу, посилаючись на текст підсумкової декларації, можна сказати, що це був саміт «без перспективи». З документа стає зрозуміло, що ЄС лише вітає європейський вибір країн-учасниць. Голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер зайвий раз це підкреслив – «це не саміт про розширення ЄС чи про вступ України до нього» [9]. Україна натомість вимагала чіткіших формулювань, навіть посилалась на 49 статтю договору про ЄС, у якій передбачена можливість звертатись по членство усім європейським країнам, які виконують необхідні критерії. Однак після тривалих суперечок та перемовин цю позицію України не врахували [9]. Між рядків підсумкового документу проглядається обережна позиція ЄС щодо асоційованих країн, яка виглядає як своєрідний «бонус» за здійсненні реформи: «настав час залучити асоційованих партнерів до спільного діалогу щодо прогресу, можливостей та викликів стосовно реформ, пов'язаних з асоціацією – як про це просять партнери – для сприяння повній імplementації Угод про асоціацію та глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі» [11].

Відповідно до підсумкової декларації, учасники саміту вважають можливим і важливим укладення Угоди про авіаційний простір з Україною. Нагадаємо, що аналогічні угоди про «Відкрите небо» уже діють з Грузією та Молдовою.

Не залишилися поза увагою питання безпечного постачання та диверсифікації джерел енергії, питання про зміни клімату, свободу слова та міжлюдські контакти у країнах, охоплених Східним партнерством. У цьому ключі, ЄС очікує від країн-партнерів посилення взаємодії щодо модернізації освітніх, дослідницьких та інноваційних систем з подальшим підвищенням їх якості та конкурентоспроможності.

Окрема увага учасників була прикута до питання поваги до національних меншин. Цілком можливо, що ініціаторами дискусій з цього приводу стали Угорщина та Румунія, які вимагають дотримання прав національних меншин в освіті. Каменем спотикання став Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. [4]. У підсумковій декларації саміту про Україну прямо не йдеться, але на тлі мовних суперечок між цими європейськими країнами, адресати та адресанти таких вимог стають очевидними.

Підсумовуючи, можна сказати, що саміт у Брюсселі не став проривом для країн, охоплених Східним партнерством. У порівнянні із Ризьким самітом, ця зустріч скоріше є «стоянням на місці», оскільки нових вагомих перспектив для країн-партнерів він чітко не окреслив. І лише тому, що під час саміту не було переглянуто визначені раніше позиції, ми не вважаємо Брюссельський саміт «кроком назад». Це означає, що ЄС досі не визначився щодо того, що ж робити із

країнами – адресатами його східної політики та що їм запропонувати як винагороду за просування реформ. З іншого боку, країни-партнери не працюють «на максимум» в подоланні корупції, розвитку демократії, в дотриманні верховенства закону, прав та основних свобод. Крім того, не варто випускати із поля зору «російський чинник», який має неабияку вагу у цьому контексті. На наш погляд, Україні цього разу бракувало дружньої підтримки. Регрес у відносинах із Польщею, суперечності з приводу мовного питання із Угорщиною та Румунією наклали відбиток на результати саміту. Більше того, перед Україною постало питання «а хто ж підтримуватиме її інтеграційні прагнення та лобюватиме інтереси у ЄС?». В сукупності ці чинники впливають на те, що проекту Східне партнерство на даному етапі бракує динамічності.

Список використаних джерел

1. Європарламент підтримав новий формат СхП і створення цільового фонду // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/> (Дата звернення: 22.11.2017 р.).
2. Єрміца В. «Східне партнерство»: далекогоглядне й динамічне чи короткозоре й загальмоване? / В. Єрміца // Радіо Свобода. Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/28870397.html> (дата звернення 23.11.2017 р.).
3. ЄС ще не визначив деталі нової програми допомоги Україні. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/11/28/631623> (Дата звернення: 15.12.2017 р.).
4. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2017. – №38–39. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (Дата звернення: 23.02.2017 р.).
5. Півроку безвізу з ЄС: 355 тисяч українців скористалися спрощеною системою // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/12/11/7074886/> (Дата звернення: 11.12.2017 р.).
6. Президент Порошенка у Брюсселі питають про боротьбу з корупцією – посол ЄС // Європейська правда. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/22/7074004/> (Дата звернення: 22.11.2017 р.).
7. Саміт «Східного партнерства» ухвалив підсумкову декларацію (текст). – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/news/2015/05/22/305832_samit_shidnogo_partnerstva.html (Дата звернення: 10.11.2017 р.).
8. Угода про асоціацію Україна–ЄС набула чинності // Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення в Україні. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2296693-ugoda-pro-asociaciu-ukrainaes-nabula-cinnosti.html> (Дата звернення: 10.09.2017 р.).
9. Червоненко В. Україна і ЄС: примарне членство та невиконані обіцянки / В. Червоненко // BBC Україна. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/features-42113109> (Дата звернення: 16.12.2017 р.).
10. Чому Європа втрачає інтерес до конфлікту на Донбасі? // Deutsche Welle. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/чому-європа-втрачає-інтерес-до-конфлікту-на-донбасі/a-41498229> (Дата звернення: 23.11.2017 р.).
11. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit (Brussels, 24 November 2017). – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/media/31758/final-statement-st14821en17.pdf> (Дата звернення: 25.11.2017 р.).

References

1. Yevroparlament pidtrymav novyy format SkhP i stvorennnya tsil'ovoho fondu // Yevropeys'ka pravda. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/15/7073702/> (Data zvernennya: 22.11.2017 r.).
2. Yermitsa V. «Skhidne partnerstvo»: dalekohlyadne y dynamichne chy kortkozore y zahal'movane? / V. Yermitsa // Radio Svoboda. Rezhym dostupu: <http://www.radiosvoboda.org/a/28870397.html> (data zvernennya 23.11.2017 r.).
3. YES shche ne vyznachyv detali novoyi prohramy dopomohy Ukraini. – Rezhym dostupu: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/11/28/631623> (Data zvernennya: 15.12.2017 r.).

4. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» // Vidomosti Verkhovnoyi Rady. – 2017. – №38–39. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145–19/page> (Data zvernennya: 23.02.2017 r.).

5. Pivroku bezvizu z YES: 355 tysyach ukraiyntiv skorystalysya sproshchenoyu systemoyu // Yevropeys'ka pravda. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/12/11/7074886/> (Data zvernennya: 11.12.2017 r.).

6. Prezydenta Poroshenka u Bryusseli spytyaut' pro borot'bu z koruptsiyeyu – posol YES // Yevropeys'ka pravda. – Rezhym dostupu: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2017/11/22/7074004/> (Data zvernennya: 22.11.2017 r.).

7. Samit «Skhidnoho partnerstva» ukhvalyv pidsumkovu deklaratsiyu (tekst). – Rezhym dostupu: https://ukr.lb.ua/news/2015/05/22/305832_samit_shidnogo_partnerstva.html (Data zvernennya: 10.11.2017 r.).

8. Uhoda pro asotsiatsiyu Ukrainy–YES nabula chynnosti // Ukrinform. Mul'tymediyna platforma inomovlennya v Ukraini. – Rezhym dostupu: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2296693-ugoda-pro-asociaciu-ukrainaes-nabula-cinnosti.html> (Data zvernennya: 10.09.2017 r.).

9. Chervonenko V. Ukrainy i YES: prymane chlenstvo ta nevykonani obitsyanky / V. Chervonenko // VVS Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://www.bbc.com/ukrainian/features-42113109> (Data zvernennya: 16.12.2017 r.).

10. Chomu Yevropa vtrachaye interes do konfliktu na Donbasi? // Deutsche Welle. – Rezhym dostupu: <http://www.dw.com/uk/chomu-yevropa-vtrachaye-interes-do-konfliktu-na-donbasi/a-41498229> (Data zvernennya: 23.11.2017 r.).

11. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit (Brussels, 24 November 2017). – Rezhym dostupu: <http://www.consilium.europa.eu/media/31758/final-statement-st14821en17.pdf> (Data zvernennya: 25.11.2017 r.).

Blyzniak O. A., PhD student of National University of «Ostroh Academy» (Ukraine, Ostroh), krasnostaw@ukr.net

Brussels Eastern Partnership Summit: opportunities for Ukraine

The article is devoted to the analysis of the final declaration of the Brussels Summit. The circle of participants of the meeting, their position on the Eastern Partnership as a special dimension of the European Neighborhood Policy is outlined. The importance of consolidation of the parties efforts and promoting of common values, which are detrimental for the development of strengthened relations between the EU and the partner countries, is examined. It has been determined that the current summit demonstrated the EU's interest in ensuring economic and political stability, reducing risks and promoting security in the Eastern Partnership region. A comparison of certain aspects of the final declarations of the Riga and Brussels Summits has been carried out. The conclusions are drawn about perspectives for Ukraine. It was found that the Brussels Eastern Partnership Summit did not bring ambitious decisions for partner countries. The factors that influence the dynamics of this EU initiative are identified. A systemic, comparative and dialectical methods have been used, as well as the analysis and generalization method.

Keywords: EU, Brussels, summit, final declaration, partner countries, Ukraine.

* * *

УДК 323(477):303.2–027.543«2014/2017»

Войтенко Ю. М.,

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), Polistnicht@gmail.com

УКРАЇНА У ВИМІРІ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ РЕЙТИНГІВ (ДИНАМІКА 2014–2017 РР.)

Здійснюється огляд результатів моніторингу України та її становища у аспекті основних міжнародних індексів та рейтингів у динаміці з попередніми роками. Беруться до уваги: економічні показники, індекси основних свобод, визначається рівень головних соціальних показників, а також корупції та безпеки.

Ключові слова: індекси, рейтинги, імідж, індикатори, свободи, інститут, місце, бали, лідери, економіка, позиції, організація.

Загальносвітові рейтинги є важливим чинником формування іміджу країни у світі, а також вагомим індикатором для наших міжнародних партнерів та потенційних інвесторів. Ці рейтинги створюються для того, щоб було краще зрозуміти особливості тієї чи іншої країни в економічному, політичному, соціальному тощо аспекті, а також показати динаміку розвитку країни у порівнянні з попередніми роками. За допомогою міжнародних індексів ми можемо бачити прогрес/регрес тієї чи іншої країни по кожній сфері і співставляти їх з іншими країнами, а також враховувати те, що потрібно змінити, щоб покращити свої показники у порівнянні з попередніми роками та відносно інших країн. Також, за допомогою ряду міжнародних індексів, ми можемо побачити свою країну «зі сторони», тобто з позиції потенційних інвесторів та зрозуміти слабкі і сильні сторони тієї чи іншої сфери і впливати на якісні та кількісні параметри з метою їх покращення.

Існує велика кількість міжнародних рейтингів, які відображають позиції однієї країни порівняно з іншими країнами, адже неможливо виміряти позиції країни лише за одним чи декількома показниками. Тому для більш детального зрізу країни використовуються десятки міжнародних рейтингів у всіх галузях діяльності держави та громадянського суспільства.

Метою статті є визначити місце України у вимірі загальносвітових рейтингів, а також простежити його по відношенню до попередніх років.

Міжнародні індекси (рейтинги) умовно можна розділити на кілька груп: економіка, корупція, свободи, людський капітал, безпека.

Якщо брати показники стану економіки, то найважливішими з них є: *Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), Індекс процвітання (The legatum prosperity index), Індекс легкості ведення бізнесу (Easy of Doing business), Індекс конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), Рейтинг відкритості державних даних, Міжнародний рейтинг бюджетної прозорості Рейтинг податкового навантаження.*

Одним з вагомих економічних показників є *Індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom)*. Економічна свобода – це основне право кожного людини контролювати власну працю та майно. В економічно вільному суспільстві люди можуть працювати, виробляти, споживати та інвестувати будь-яким способом. У економічно вільних суспільствах уряди дозволяють праці, капіталу та товару вільно пересуватися, а також утримуватися від примусу або обмеження свободи на вищому рівні, необхідному для захисту та підтримки самої свободи [7]. Цей рейтинг здійснює Heritage Foundation. Фонд вимірює економічну свободу, котра заснована на 12 кількісних та якісних факторах, згрупованих у чотири широкі категорії економічної свободи: верховенство права (право власності, цілісність уряду, ефективність судів); розмір уряду (державні витрати, податкове навантаження, фіскальне здоров'я); регуляторна ефективність (свобода бізнесу, свобода праці, грошова свобода); відкриті ринки (свобода торгівлі, інвестиційна свобода, фінансова свобода) [7]. Кожна з дванадцяти економічних свобод, що входить до цих категорій, класифікується за шкалою від 0 до 100. Загальний бал країни вираховується шляхом усереднення цих дванадцяти економічних свобод, з однаковим значенням для кожного [7].